

KELİMENÜ

POSTMODERN YAKIŞTIRMALAR

HAKAN YAMAN

Toplumsal ve Bireysel Gelişim Serisi 17

Toplumsal ve Bireysel Gelişim Serisi 17

Kelimenü®

Editör / Gaye Dinçel

Düzeltili / Tuğba Yıldırım

Kapak Tasarım / 3tasarım

Mizanpaj / Songül Düzgün

Yayın Ekibi / Çiğdem Karaca, Demet Kurtbaş, Demet Uyar,

Gülderen Çopur, Merve Dinar, Murat Öcal, Tuncay Kızılaslan,

Zafer Akta

Elma Yayınevi / Aziziye Mah. Portakal Çiçeği Sok.

No: 37/7 Çankaya/Ankara

Yayıncı Sertifika No / 12437

Basımevi / MRK Baskı ve Tanıtım Hizmetleri

Ağaçışleri Sanayi Sitesi 1357. Sok.

No: 41 Ostim/Ankara

Matbaa Sertifika No / 14338

1. Basım Ocak 2006 • 3. Basım Ekim 2014

ISBN / 978-975-6093-34-4

Her türlü kitap talebinizi temsilciliklerimizden,

www.elmayayinevi.com adresimizden, telefon veya faks aracılığıyla

yayınevimizden yapabilirsiniz. Kitaplarımızla ilgili görüşlerinizi

www.elmayayinevi.com adresindeki web sitemizde belirtebilirsiniz.

ELMA YAYINEVİ®

Kitabın tüm yayın hakları ELMA YAYINEVİ ©'ne aittir. Yazılı izin alınmadan kısmen

veya tamamen alıntı yapılamaz, kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Türkiye'de basılmıştır. Kitabın içeriğindeki bilgi ve belgelerin sahibi yazardır ve

onlardan kendisi sorumludur.

"ELMA", AKADEMİ ARTI YAY. AŞ'nin bir markasıdır. Copyright © 2006 , ELMA Publishing House

Hayat Amacımız

Daha eğitilmiş ve daha
çok okuyan bir ülke için
çalışıyoruz.

Gelecek Hayalimiz

Alanımızda
Türkiye'nin en saygı
duyulan kurumu
olacağız.

Değerlerimiz

Dürüstlük
İş Kalitesi
Girişimcilik
Hoşgörü
Yurt Sevgisi

temsilciliklerimiz

Akdeniz Bölgesi / CDR Eğitim ve Danışmanlık • Gökçe Ateş • Tel: (242) 247 72 72 • gokceates@izgorenakademi.com

Bursa / MGK Eğitim Hizmetleri • Özlem Erbaşlar • Tel: (224) 243 87 15 • ozlemerbaslar@izgorenakademi.com

Kayseri / OAG Eğitim Danışmanlık • Gökçen Acuner • Tel: (352) 234 17 18 • gokcenacuner@izgorenakademi.com

Kocaeli / Özel Batı Karadeniz Eğitim Danışmanlık • Yasemin Kaya • Tel: (262) 319 02 00 • yaseminkaya@izgorenakademi.com

Samsun / Karadeniz Eğitim ve Danışmanlık • Salih Özgür • Tel: (362) 431 34 36 • karadeniz@izgorenakademi.com

Ancak şans olarak nitelendirilebilecek
sabır ve şefkatlerinden dolayı aileme,
anlatması güç bir anlayış ve sevgi ile beni destekleyen
ve çalışanla ilişkilerde daha insancıl bir yaklaşımın var olabileceğini
kanıtlayan şirketim Ford Otosan'a,
kendi özel zamanlarından ödün vererek yanımda olmayı
tercih eden dostlarıma:
Sizler olmasaydınız, bana kazandırdığınız "bonus" zamanda yazılan
bu kitap da hiç olmayacaktı...

Hakan Yaman, İstanbul'da doğdu. Tarsus Amerikan Lisesi'nden sonra Boğaziçi Üniversitesi'nde ekonomi öğrenimi gördü.

İş hayatına yiyecek-içecek ve otelcilik ile başladı.

Müşteri ilişkileri, pazar araştırmaları, satış ve dağıtım ağı konularında çalıştı. İnternet siteleri ve dergilerde, ekonomi ve insan kaynakları yazıları yazdı.

Hakan Yaman'ın, Ahmet Şerif İzgören ile birlikte yazdığı

Eyvah! İş Görüşmesi isimli ilk kitabı Nisan 2004'te,

Hamili Kitap Yakınımdır! isimli ikinci kitabı ise

Ağustos 2005'te yayımlandı. *Kelimenü* yazarın üçüncü kitabıdır.

Hakan Yaman, 24 Ocak 2006'da aramızdan ayrıldı.

İÇİNDEKİLER

SÖZLERİN ÖZÜ-TERİMLERİN SESSİZLİĞİ	11
SAĞLIK	15
BİLİM İRFAN	29
AŞK-İLİŞKİLER-CİNSELLİK	35
EV HÂLLERİ	47
BEBEK-ÇOCUK-PET	55
DİYET YAPMA-NEFSİNE HÂKİM OL(AMA)MA	68
GECE HAYATI-MEKÂNLAR-EĞLENCE	77
TELEVİZYON-RADYO-MÜZİK-MAGAZİN	89
MEDYA-YAYIN	107
İSTANBUL	115
DEVLET-İ ÂLÎ İLE İLİŞKİLER-SİYASET	136
EKONOMİ	156
AVRUPA VE DÜNYAYLA İLİŞKİLER	172
İNSAF KAYNAKLARI VE KARIYER	183
OFİS ÇALIŞMALARI VE OFİSTİKE DURUMLAR	203
OFİS TİPLERİ	236
İNTERNET Mİ, İNTERDERT Mİ?	255
İNSAN HÂLLERİ	266
İNCE İŞLER: TÖ BE OR NOT TÖ BE...	282
OKUL	291
SPOR	296
TRAFİK-ARAÇLAR	304
OTURİZM	315

MUMYAYLA KARŞILAŞMA

“Fikirler yazıyla ölür; okurken yeniden doğarlar” der Platon. Bu sav doğruysa, kitaplar da fikirlerin bozulmadan saklandığı mumyalar olmalı.

Düşünün, bir yandan dolmuşunuzun, otobüsünüzün hareket etmesini bekliyorsunuz, bir yandan da çocukların evden ısmarlanan turfanda ekmeği ucundan tırtıklamaları gibi, satın aldığınız kitabı sümen altından okuyorsunuz.

Bu arada mumya da, fikirlerini bir an önce paylaşmak için, mürüvvet bekleyen bir sabırsızlıkla sizi gözlüyor.

Orada olsaydım, mumya ile insanın eğreti tanışmalarına ne çok seviniirdim.

Hakan Yaman

SÖZLERİN ÖZÜ-TERİMLERİN SESSİZLİĞİ

Bırakın şimdi surat asmayı. Niyetim, keyif kaçırmak değil. Ama sözünü etmeden geçmek de olmaz: Bizim “neoloji”, yani yeni terim bulma performansımız doyurucu seviyenin altında. Türkçeyi özgün, akıllı ve komik kelimeler ekleyerek zenginleştirmeyi ve güncel tutmayı beceremiyoruz.

Oysa, son on beş yılda hayatımıza giren devşirme veya saf kan yabancı kelimeler öyle bol ve öyle bereketliler ki, o sözcükleri toplasanız buradan köye yol olur. Çevrenize göz atın; butik, şirket, kavram, marka, trend isimlerinin hepsi çalışma izinleri olmayan birer mülteci gibiler. Yakında, geleneksel ev yemeği yapan aşçı lokantalarını bile lüks restoranlardan ayırt etmek güçleşecek.

Kelime dağarcığımızın sığılığı, bizi en çok şu postmodern* dünyayı ve züppe raconlarını anlamaya çalıştığımızda zorluyor. Konuya hâkim olabilmek için önceden de hazırlansak, yüzlerce zekâ şınavı da çeksek nafîle!

Tek başınıza kaldığınızda düşünüyorsunuz: Madem yelkenlerini şişirecek rüzgârın yok, sen de bir zahmet küreklere asıl be kardeşim! “Persona non icraata” yani, söylediklerini eyleme geçiremeyen, dil veya çenesinden aşağısı felç, bir tür “Persona non grata” olacağına, olmayacak kelimeye âmin de! Sen yaptın oldu, kime ne? Kendi kelimeni kendin bul. Kelimeleri ke...lime lime et, postmodern felsefelere çapraz aşıla, mutant bir şeyler yarat.

* Postmodern : 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başlarında geçerli modernist arayışın canlılığını kaybetmesinden sonra ortaya çıkan çeşitli üslup ve yönelişlerin genel adı. Bu döneme ait yaşam biçimi (www.tdk.gov.tr).

Köylük yerde dedikleri gibi, "Madem düğün bizim. E, oynasana kızım!".

Huysuz ve protest, ama şirin

Biz de o niyet ve sevdıyla oturup piyasaya sürülmeye hazır 1.000 adet yeni kelime, kavram veya terim ürettik ve hepsini bu sözlükte bir araya getirdik. Sözlük, "kelimelerin ve ortamların sessizliği" rumuzlu iletişim krizlerimizin tümüne ilaç olmasa da azıcık nefes aldırarak. İnsani hâllerimizden aşk ve ilişkilere, beyaz yakalı cefakâr ofis marabalarından trafiğe, sırf piyasa yapmak için çıkan trafik kazmalarına, televizyon ve magazinden Avrupa Birliği'ne... Toplam yirmi üç bölüm. Anlayacağınız her köşeye bir parmak dokunduracak.

Elime doğdular diye söylemiyorum; kelimeler, daha önce gördüğünüz hiçbir sözcük veya terimle karşılaştırılmayacak kadar dumanı üstünde ve fıldır fıldır. Bu zilliler, lifli ve posalı yiyeceklerin sindirim sistemimizde yaptığı etkinin aynısını zekâmız üzerinde yapıyor. Her gün kafamıza it-tire kaktıra sokulan, saman tadında boş inanç ve anadan "dogma" bir dolu yargıdan ve klişeden tez zamanda kurtulmamıza yardım ediyorlar.

Ayrıca statükocu otoritenin "Kadehinizde iyi bir fikir olsa, biz bakanz, bize getirin" veya "Memleketin ve bölünmez bütünlüğümüzün klişelere ve boş inançlara ihtiyacı varsa, onun da en şahanesi biz yaparız" türünden yaklaşımlarına da alternatif sunuyorlar.

Metro ne?

Neolojiye birkaç örnek verelim de işler kolaylaşsın: On yıl önce; düzenli spor yapan, modayı takip eden, insan

içine jölesiz çıkmayan erkek “şehro-cinseller”i tarif ederken upuzun ve yorucu cümleler kurmamız gerekirdi. Geçen yıl uygun kelime bulundu: “Metroseksüel” (1994’te Mark Simpson adında İngiliz bir gazeteci bulmuş).

Bizim sözlükte de benzer hikâyeler var. 2004’ün son aylarında kamuoyu gündeminde, Güney Asya’da meydana gelen ve yüz binlerce kişinin ölümüne yol açan “Tsunami” (deprem seli) felaketi ilk sıradaydı. İkinci sırada da, Türkiye’nin AB’ye tam üyeliği. Üyeliğe karşı çıkan ülkelerin kâbusu, serbest dolaşım hakkı kazanacak Türklerin kısa zaman içinde dalga dalga Batı’ya akmaları ve Avrupa emek ve yetenek pazarını işgal ederek boğmalarıydı. İşte iki yakayı bir araya getiren kelimemiz; yani, Türklerin Avrupa’ya ani ve yoğun akını: Türk+Tsunami; “Türksunami”.

Ama kelimelerin hepsi böyle oturaklı ve ciddi değiller. Aslında sözlüğün çoğu eğlendirmeyi ve gıdıklamayı amaçlıyor. Buyrun size müesseseden böyle iki örnek: Eşi hamile olduğu için cinsel açlık çeken müstakbel babaya ne denir? “Babaza.” Ya “Kiss oğlan kiss” kimdir? Çok kolay; henüz hiçbir erkek tarafından öpülmemiş genç kız.

Bu kadar zahmete ne hacet?

Peki, kelimeler bu kadar eziyete ve angaryaya eyvallah demeye değerler mi? Neden paşa paşa yerimizde oturup elimizdekilerle yetinmiyoruz?

Yetinmeyiz, yetinebilmeyiz. Çünkü o kelimelerin merhemleri olsa önce kendi başlarına sürerlerdi. Hem, siz sıkılmadınız mı, bir şey tartışırken, düşünürken aciz kelimelerle müebbet yatmaktan? En son ne zaman bir nesneye, düşünceye veya bir kavrama yakışan bir kelime uydurdunuz?

Boş verin kelimeleri; siz, en son ne zaman herhangi bir şey uydurdunuz? Sonra da karşısına geçip hayran hayran seyrettiniz, dinlediniz, dokundunuz? Başkalarının alaylarına burun büküp bilmeden kıkır kıkır kıkırdadınız! İnadına...

Topluluk karşısında yazı yazma beceriniz mi yok? Şu üzöldüğünüze bakın. Varsın olmasın! Hem, yazı, kelime dediğiniz nedir ki; yazarın elinin kiri. Yaratıcılık, yazı yazmak, resim yapmak, beste düzmek veya şarkı söylemekle sınırlı değildir. Yaratıcılık bir işin, şirketin, pozisyonun veya çalışan tipinin tekelinde hiç değildir. Birisi satışta başarılıysa, diğeri sporda, bir diğeri de insan ilişkilerinde iyi olabilir. Herkesin kendisiyle övüneceğı bir "numarası", bir yeteneğı, yaratıcı eseri veya bir fikri vardır.

Dakika beklemeyin. Her uğraşta sabah bülbülleri gibi döktürmeye gerek yok, çatra patra da işimizi görür. Hedef, ne AIDS'e çare bulmak, ne de Mars'a adam kondurmak. Hedef, yaratıcı hücrelere daha çok kan gitmesini sağlamak.

Unutmayın, rüzgâr yoksa, el altında, her zaman küreklerimiz var!

Hakan Yaman

Aralık 2005

Beşiktaş, İstanbul

Önemlidir: Neoloji çalışmalarının Türkçe için yapılanına hiç denk gelmedim. Bu kelimeleri daha önce başka bir yerde okuduysanız veya gördüyseniz haber verin ki gerçek yaratıcılarının isimlerini daha sonraki baskılara yazalım, yanlış yapmayalım, kalp kırmayalım!

Her şeyin başı sağlık.

Bu, kitap için de geçerli.

Ama benim asıl ilgilendiğim, sağlığın başının ne olduğu. Sağlık, bizim için doğru beslenme, düzenli egzersiz gibi alışkanlıklardan çok, acil durum demektir. Acil durum da kalp krizleri, trafik kazaları veya doğum gibi vukuatlarda, kişiyi yaka paça bir ambulansa uzatmak veya arka koltuğa bagajlayıp en kuş uçuşu hastaneye dertop etmektir.

Aciliyet, yükte hafif, pahada ağır vakadır. Sallan-nazlan-yuvarlan tavrırları hiç hazmetmez. İnsan hayatıdır; bekletilesi değil, hemen el atılasıdır. Bu yüzden de acil servisin çemberinden geçmiş, huyu huyuna uygun uzman kişi, mekân, donanım ve araç ister.

Bizim aciliyet ise sıra faaliyete gelince, biraz inada binince civıttır, bulanıklaşır. Aciliyet acze, o pahalı donanım da çöpe dönüşür. İşte o zaman acil servisin tanımını şöyle bir şey oluverir:

Aciz servis

Nöbetçi doktoru ve personeli bulunmadığı veya bir yerde uyuyakaldıkları için acil hastalara hemşirelerin

ve hasta bakıcıların müdahale ettiği yetersiz sağlık birimi. Peki ya ambulanslarımız!

Aciz servis ambulansı

Haber: "Ambulansa benzin için yaralılar para topladı. Klima şirketinin personeli, günü birlik tatil için Karataş sahiline geldi. Denize giren klimacılar dalgalı denize rağmen yaklaşık 300 metre açıldı. Rüzgârlı havanın kabarttığı dalgalar nedeniyle zor durumda kalan gençlerin imdadına avdan dönen balıkçılar yetişti ve 11 kişiyi sudan çıkardı. Aşırı derecede su yutan klimacılar, sahile çıkartılıp sağlık ocağına götürüldü. Gençlerden durumu ağır olanların Adana Devlet Hastanesi'ne sevk edilmesi kararlaştırıldı. Ancak, yaralıları taşıyacak ambulansın benzinini olmadığı anlaşıncı, olaya tepki gösteren gençler kendi aralarında 30 milyon lira toplayarak ambulansa benzin alınmasını sağladılar".

(Hürriyet)

Alternatif tıp

Bilimin yıllardır çare bulamadığı dirençli ve ölümcül hastalıkları; şifalı bitkiler, baharatlar, mineral, maden ve taşlar, tütsüler, maneviyat, moral ve test edilmiş bir dolu şüpheli ilaçla tedavi ettiğini iddia eden şarlatanların naif ve bilgisiz hastalara, modern tıbbı alternatif olarak önerdikleri tedavi rejimleri.

Alternatif tıp, özellikle kanser hastaları arasında çok popülerdir. Garip garip adamlar, her ay başka bir abuk kanala çıkıp kanserin çaresinin aslında bulunduğu-

nu, ama büyük ilaç firmalarının para kazanmak için bu haberi bütün dünyadan sakladığını ispiyonlarlar. O programı seyreden eğitimsiz ve saf hastalardan bazıları da inanıp tedavilerini yarım bırakırlar.

Tıbbın ve pozitif bilimlerin alternatifi olabilir mi? Olsa olsa tamamlayıcı, bağışıklık sistemlerini güçlendirici, yan etkileri azaltıcı ilaç veya tekniklerden söz edilebilir.

Hapistane

Tedavi masraflarını ödeyemeyen hastayı rehin alan sağlık kuruluşu.

Her gün yenisini duyduğumuz için artık kanıksadığımız haberlerden birisini geçenlerde okudum: *"Parayı getir bebeği al.* Acil sezaryenle doğan Berat bebek, ailesi 3 milyar liralık borcu ödeyemediği için 6 aydır özel bir hastanede rehin kaldı. Borç ise 25 milyara çıktı". Not: Özel hastane mevzuatında, hastanın alıkonulmasıyla ilgili bir madde bulunmuyor.

Tıpkokrat yemini

Doktorların mesleklerini icra ederken uymak zorunda oldukları yemin. Diğer adı "Hipokrat yemini".

Hipokrat (MÖ 460–370), yaklaşık 2500 yıl önce tıbbın özel bir sanat olduğu fikrini benimseyerek bu yemini gelecek kuşak hekimlere bırakmış. Yeminde modern tıp ile çelişebilecek üç hassas konu var:

Ötenazi: "Benden ağı (zehir) isteyene onu vermeyeceğim gibi, böyle bir hareket tarzını tavsiye bile etmeyeceğim". Zehir içerek intihar etmek, o zamanlarda, ölümcül hastalıklara yakalanan kimselerin sık başvurdukları bir yöntemdi.

Kürtaj: "Gebe kadına çocuk düşürmesi için ilaç vermeyeceğim".

Ameliyat: "Bıçağımı mesanesinde taş olan mustariple bile kullanmayacağım". Zamanın hijyenik olmayan şartlarında ameliyat çok tehlikeli bir müdahaleydi.

Biradoks

Sıcak bir günde susuzluk gidermek için art arda kafaya dikilen biraların daha çok susamanıza neden olması. Nedeni basit: Alkol bir idrar söktürücüdür ve yüksek miktarda alınan alkol, su kaybına neden olur. Günün sonunda, bira ile birlikte aldığınız sıvıdan daha fazlasını idrar ile kaybedersiniz. (Paradoks: Birbirine zıt iki ya da daha fazla unsuru barındıran ifade veya durum.)

Bel fıtıgrafiti

Dünyada sadece bu topraklarda görülen bir grafiti türü.

Ülkemizde bel fıtığını, hastanın bacaklarını kafasından, kışından sündürerek tedavi etmek gibi bir teknik geliştirilmiştir. Bu sektör yol kenarındaki duvarlara "Bel Fıtığı 567 XY 40" türünden numaralar yazarak müşterileri çekerler. Yazılar her yerde karşımıza çıktıklarına

göre birileri bu adamlara gidiyor demektir. Hayır, ya bu kimseler işleri ilerletir de stent takma, by-pass, lenf-ödem terapisi, akciğer ameliyatı, lazerle prostat işine filan girerlerse ne olacak?

Burunkoskopi

İnsanların yalnız kalır kalmaz işaret parmakları yardımıyla gerçekleştirdikleri tanı, temizleme ve tedavi işlemi. (Bronkoskopi: Işıklı bir tüpün -bronkoskop- akciğerlere sokularak hava yollarının içeriden incelenmesi.)

Termanı kesilmek

Sıcak mevsimde aşırı terleyerek su kaybetmekten insanın tansiyonunun düşmesi, dizinin bağının çözülmesi, soğuk soğuk terlemeye başlaması. Tuzlu ayran iyi gelir. Yoksa durumunuz serumluktur.

Tozenfekte etmek

Bir kimsenin, elinden yere düşen yiyeceği, üzerine yapışan tozları üfleyerek ve silerek mikroplardan arındırmaya çalışması. Bilimsellikten uzak olduğu kadar komik bir hijyen tekniği.

İşengeç

Kalkıp gitmeye üşendiği için uzun süre tuvaletini tutan, bu yüzden de böbrek ve idrar yolları sorunları yaşamaya namzet tembel kimse.

Çekamp

Olgun kişinin yoğun tetkikler yaptırmak üzere bir iki günlüğüne, genelde çevresinin baskısıyla, özel bir

hastaneye yatması. Sonunda kim bilir hangi sorunların çıkması. E, sağlık bu. Bakımsızlığa, ihmale hiç gelmez.

Yaşkalaşım geçirmek

Yaş ilerledikçe, insanın fiziki ve karakter özelliklerinin gözle görünür bir hızla değişmesi, farklılaşması.

Akraba ziyaretlerinde veya bayık talk-show'larda, seksenini deviren birisini yakalamasınlar; hemen o klasik soru gelir: "Sağlığınıza ve uzun yaşamanızı neye borçlusunuz?" Sonra, garibanın üzerine öyle bir abanılır ki adamcağız uzun yaşadığına pişman olur. Oysa, çoğu zaman bu kişi, görmüş geçirmiş, başarılı ve birçok konuda derinliğine bilgi-deneyim edinmiş bir zattır. Sen böyle başarılı ol, onca feyz biriktir; sonra aptalın biri gelip sana, "Sizin zamanınızda hormonlu domates var mıydı? Kayısının tadı bu kadar yavan mıydı?" türünden abuk sorular yöneltsin.

Çoğu kimse uzun yaşam iksirini, çeşmesini zaten çoktan keşfetmiştir: "Abi, yüz sene öncesinde her şey doğalmış da o yüzden, şimdiki gibi stres, trafik, bizim patron gibi yaratıklar filan yokmuş". Peki, o zaman neden ortalama ömür kırkmış? Buna yanıt yok!

Gen-kaz (devralmak)

Bir kimseye atalarından miras kalan arızalı genler. Bu kişi, sağlığına ne kadar dikkat ederse etsin, gen havu-

zundaki arızalı genlerin sorun çıkarmasına engel olmaz; çünkü o, bir tür "enkaz" devralmıştır.

Ne demiş adam, "Bizim sülalade kimse uzun yaşamıyor. Birisi ailenin gen havuzuna mı işedi nedir?" (Gen havuzu: Bir türün bütün özelliklerini barındıran küme.)

Bazı hastalıklarda genetik etki çok kuvvetli, bazılarında ise o kadar değil. Gazete ve televizyonlar ise bu ayrım bakmadan bilmem ne geni bulundu haberleriyle doluyor. İşte birkaç örnek: Allah'a inanç geni, zina geni, yalancılık geni, kötü adam geni... Yok artık!

Depreşyon

Bir kişinin geçmişte yaşayıp atlatmayı başardığı depresyonunun nüksetmesi, depreşmesi.

Dölçümlemek

Çocuğu olmayan erkeğin sperm sayısı, hareketliliği gibi kriterlerin ölçülmesi; teknik ismiyle, "spermiogram analizinin" yapılması. Eğer bu ölçümde "menimum" sperm sayısı çıkmazsa sorunların başlaması.

Döngesi bozulmak

Kendi etrafında hızla ve uzun süre dönen kişinin dengesinin bozulması, midesinin bulanması, yürürken yalpalamaya başlaması.

Gazımsızlık

Sindirim güçlüğü nedeniyle mide ve bağırsaklarda gaz birikmesi. İnsanı rahatsız etmesi.

Bilgi: İnsan vücudunda gıdalardan oluşan gazların hemen hepsi kalınbağırsakta üretilir. İncebağırsakta sindirilemeyen gıdalar kalınbağırsağa geçer; burada yaşayan yararlı bakteriler bu gıdalarla beslenirken gaz çıkarırlar.

(Korugan, Taner. Lüzumsuz Bilgiler Ansiklopedisi-4. İstanbul: Aykırı Yayınları, 2004.)

Kalp sekstesi

Olgun beyefendinin hararetili bir seks seansı sırasında geçirdiği kalp krizi.

Geyik uleması tarafından rivayet olunur ki; kalbi sabıkalı olan kişi, cinsel ilişkiye girip giremeyeceğini merdiven çıkarak kontrol edebilir. Eğer ağrı sızı olmuyorsa sorun yok demektir. O işi merdiven çıkarken yapmak ise hiç kimseye tavsiye edilmemektedir.

Menipoz (menipoza girmek)

Erkeğin ileri yaş veya başka bir organik nedenden dolayı, eşini hamile bırakacak minimum spermi üretmediği için kısır olmaya başladığı dönem.

Spermin azalma nedenleri:

- Genetik arazlar.
- Zaman içinde geçirilen ve iyi tedavi edilmeyen enfeksiyonlar.
- Yumurtalıktaki varisler.
- Kemoterapi.

- Olumsuz çevre ve işyeri şartları; örneğin çok sıcak fırınların olduğu cam ve çelik tesislerinde uzun süreler çalışmak.
- Kötü ve yetersiz beslenme.

Silinçaltı

Unutmak istediğimiz hatalarımızı, yetersizliklerimizi, komplekslerimizi veya nahoş anılarımızı içine atarak silmeye ve yok etmeye çalıştığımız gizemli zihin bölgesi.

Memeroid

Basurun çok ileri aşamasında ortaya çıkan anal kaslarının şişmesi ve sarkması durumu. Çok acı verdiği söylenir.

Nanestezi

Nanenin ağızda ve solunum yollarında neden olduğu serinletici ve uyuşturucu etki.

Nane (mentha haplocalyx briq), ana vatanı Orta-Güney Avrupa ve Asya olan çok eski bir kültür bitkisidir. İştah açıcı, çeşni ve lezzet verici olmasının yanı sıra nane, ilaç sanayisinde de anestezik, antiseptik, serinletici, ferahlatıcı özelliklerinden dolayı yaygın olarak kullanılmaktadır.

Nikofein

Kahvelerini sigarasız içemeyen kişilerin bağımlı oldukları madde, karışım. Nikotin ve kafein bir araya

geldiklerinde daha fazla zarar veriyor. Bilim adamları, kalp ve damar hastalıklarından korunmak için yapılabilecek en önemli şeyin bir an önce sigarayı bırakmak olduğunu söylüyor. Sigarayı bırakma konusunda isteksiz veya iradesiz davrananlara, en azından sigarayı kahve gibi kafeinli içeceklerle birlikte içmemeye özen göstermeleri tavsiye edilir.

Liposarkşın

İleri yaş, kötü beslenme veya hareketsizlik nedeniyle sarkan vücut bölgelerindeki yağların emilerek alınması operasyonu.

Ürelog/üreloji

Erkeklerle has kısırlık veya iktidarsızlık gibi üreme sorunlarında uzmanlaşmış doktor ve tıp dalı.

Kozmedikal

Kozmetik markaların, ürünlerini pazarlarken, laf arasına seksi medikal terimler sıkıştırarak, bilimsel yöntemler kullanmışçasına yarattıkları aldatıcı ve aptal-komik izlenim.

Örneğin selülit önleyici bir kremin kapağında şunlar yazıyor: "Bir ayda ciltte sağlanan gözle görülür sıkılaştırma artı % 40". Şöyle: "36 bayan tarafından yapılan kişisel değerlendirme". O ne deneme süresi uzunluğu ve örneklem genişliği —bir ay ve 36 bayan— ve o ne bilimsel yaklaşımdır —kişisel değerlendirme. Helal olsun yani!

Normal şartlarda herhangi bir ilacın uzun ve pahalı araştırmalar yapılmadan ve insanlar üzerinde denenmeden piyasaya çıkması mümkün değildir. Oysa, kozmetik ürünler bugün üretilip yarın rafa çıkabilirler.

Elbette her yeni ürün "daha etkili bir formüle" sahiptir; çünkü içine bilmem ne çiçeği özü (!) eklenmiştir. İşte bildiğimiz sabun. Paketin üstüne öyle şeyler yazılmış ki insan etkileniyor: "İçerdiği hidra-antistres bileşimi hassas saç derisini yatıştırır".

Histiap haddi

Bir kimsenin kafayı sıyırmadan, keçileri kaçırmadan kaldıracılabileceği maksimum duygusal baskı. Bireye göre farklılık gösteren bu kritik sınır aşılsa sinir sistemi çöker, kişi kendini kaybeder ve sonradan pişman olacağı şeyler yapar.

Destetik cerrahi

Yaş ilerledikçe sarkan, dökülen vücut parçalarını botos, silikon türü yapı malzemeleriyle destekleme ilkesine dayanan tıp dalı.

Doktris

Kadın doktor.

Çalışma hayatındaki bütün terimlerin erkeklere ayarlı olması, günümüzde, kadın profesyoneller arasında sıkıntı yaratmaktadır. Bu yüzden bütün terimlerin dişisi de yaratılmalı ve kullanılmalıdır. Madem "aktör" ve "aktris" var, örneğin neden "direktör" yerine "direktris" demiyoruz?

Dişpanser

Diş hastalıklarının tedavisinde uzmanlaşmış sağlık birimi.

Neandental

Dişlerini düzenli olarak fırçalamak ve senede bir diş doktoruna görünmek gibi medeni alışkanlıkları olmadığı için 40 yaşından itibaren dişleri dökülmeye ve sararmaya başlayan ilkel insan tipi.

(Neandertal insanı: Günümüzden 130 bin – 30 bin yıl önce yaşamış insansı varlık. Dental: Dişle ilgili.)

Eskimo

Beyaz kadının, eşinin dondurularak saklanmış sperm-leriyle hamile kalıp doğurduğu çocuk.

Kanvertibilite

Bir kan grubunun diğer gruplardan kan alabilme ve verebilme özelliği.

Not: A-B-O grup sistemine göre, kan grupları A, B, AB ve O grubu olarak dörde ayrılırken, Rh sistemi, RhD (+) ve RhD (-) olarak ikiye ayrılır. Her iki sistem birlikte kullanıldığından, ortaya sekiz farklı kan grubu çıkar. Hangi kan grubunun hangisine kan verebileceği sorusunun yanıtı "aynı grup"tur. Yani, A Rh (+) bir hasta sadece A Rh (+) kan alabilir.

Gözel sektör

Göz doktorlarının ve lens, gözlük üreten, satan kişilerin ait oldukları iş kolu.

Haprika

İlaç fabrikası.

Havva yastığı

Önden ve öne yakın çarpmalarda yaralanmaları azaltmak amacıyla tasarlanmış ve sadece kadınlarda bulunan doğal güvenlik donanımı. Kadınlarda standart, erkeklerde opsiyonludur.

Kanserve

İçinde gıdadan çok ne idüğü belirsiz, bir dolu zararlı ve kanserojen kimyasal madde bulunan hazır yiyecek.

Kıromozom

Görgüsüzlüğün anne babadan çocuğa geçmesine neden olan arızalı DNA.

Klonserve

İçinde, gelecekte klonlanmak isteyen insanların DNA örneklerini barındıran kutu. Biliyorsunuz, günümüzde insan klonlamak yasak. Ama elli yıl sonra ne olacağını kimse bilemez. Sakla DNA'nı gelir zamanı...

Suzaryen doğum

Suda doğurma tekniği.

Uzmanlar, son yıllarda artan sayıda kadının sezaryeni normal doğuma tercih etmelerinden endişeli. Onlara göre normal doğumdan sonra en sağlıklısı suda

doğum. Su, doğum sırasında kadının rahatlamasını sağlıyor, ağrılarını ve ağırlığını hafifletiyor. Doğum sonrasında da çok rahat şekilde ayağa kalkıp hareket edebiliyor.

Toktor

Dünyalığı doğrulttuğu için mesleki hırsını, hevesini ve başarıya olan açlığını uzun süre önce yitiren, bu yüzden tıptaki gelişmeleri yakından takip etmeyen tehlikeli hekim tipi.

UFO rükü

UFO gördüğünü veya uzaylılar tarafından kaçırıldığını söyleyerek saf insanları dolandırmaya, ilgi çekmeye ve menfaat elde etmeye çalışan düzenbaz kişi.

Bir de dünyanın uzaylılar tarafından ziyaret edileceğine, insandan çok daha zeki yaratıkların bizi, yaşadığımız karmaşadan kurtaracağına inanmış tarikatlar ve dernekler vardır. Bunlar, bütün zamanlarını uzaydan gelen sinyalleri dinleyerek ve gökte UFO takip ederek geçirirler. Devletlerin ve NASA'nın, şimdiye kadar dünyayı ziyaret edip yakalanan uzaylıları halktan sakladıklarına inanırlar.

Aslına bakarsanız, ben de insanlardan daha zeki uzaylıların varlığına inananlardanım. Zekâlarının kanıtı ise, şimdiye kadar bize hiç bulaşmamış olmaları!

Selzele

Bildiğimiz Tsunami. (Tsunami: Okyanus veya denizlerin tabanında meydana gelen deprem, volkan patlaması veya zemin kaymaları gibi tektonik olaylar sonucunda oluşan deniz dalgası.)

Japonca'da liman dalgası demek olan tsunami kelimesi, 26 Aralık 2004 tarihinde Güney Asya'da meydana gelen ve yaklaşık 300 bin kişinin ölümüne yol açan deprem felaketi sonrası dağarcığımıza yerleşti. Bazıları da bu kelimeye öz Türkçe bir karşılık bulmak için çok uğraştılar; ama alternatiflerin hiçbiri "selzele" kadar iyi oturmadı. E, o kadarcık da farkımız olsun artık.

Aerozyon

Atmosferdeki bir gazın veya bir katmanın aşınması ve azalması. Örneğin ozon tabakasındaki incelme ve delik. (Aero: Ön ek; hava, atmosfer ve gazla ilgili.)

Not: Stratosferdeki ozon, Güneş'ten gelen zararlı ışınların tamamını filtre ederek Dünya yüzeyindeki yaşamı korur. 1985 yılında İngiliz bilim adamları, Antarktika üzerindeki ozon tabakasındaki aşırı incelmeyi veya "deliği" keşfettiler (1980'lerdeki seviyesinden % 40 daha az). Ozon tabakasındaki tükenmenin temel kaynağının kimyasal kirlenme olduğu biliniyor. Ancak, ozon tabakasındaki tüm bu değişiklikleri, Güneş aktivitelerinin yanı sıra, büyük volkanik patlamalar gibi doğal nedenler de geçici olarak etkilemektedir.

(Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü web sitesi.)

Geçlecek (zaman)

Çok ileri bir zaman. Erken gelecek karşıtı.

Yıllar sonrası gelecek bir tarihi veya gerçekleşecek bir olayı anlatmak için kullanılan zaman kipi. "Geç olsun da güç olmasın."

Eksimum

Rakamlarla ifade edilen bir büyüklüğün sıfırın altında eriştiği en düşük değer.

Örnek: Bugüne kadar Türkiye'de ölçülen eksimum sıcaklık 9 Ocak 1990 tarihinde -46,4 derece ile Van'da yaşanmış.

UHuşturucu

Koklandığı veya solunduğu zaman uyuşturucu etkisi yapan yapıştırıcı, tutkal, zambak benzeri madde.

Hızafiyet Teorisi

Albert Einstein'ın zaman algısının hıza bağlı olduğunu kanıtlayan ünlü teorisi. Bu sava göre, bir cisim hızlandıkça üzerindeki zaman yavaşlar. Yani hız arttıkça zaman kısalmakta, sıkışmakta, daha ağır, daha yavaş işleyerek "durma" noktasına yaklaşmaktadır. Konu, literatürde "İzafiyet Teorisi" olarak da geçmektedir; ama "Hızafiyet Teorisi" daha doğru bir tercümedir! Bu sayede bir dil yanlışını daha düzeltmiş oluyoruz.

Einstein'ın örneği şöyle: Aynı yaştaki ikizlerden biri dünyada kalırken, diğeri ışık hızına yakın bir hızda uzay yolculuğuna çıksın. Uzaya çıkan kişi, geri döndüğünde ikiz kardeşini kendisinden çok daha yaşlı

bulacaktır. Bunun nedeni, uzayda hızla seyahat eden kardeş için zamanın daha yavaş akmış olmasıdır.

Kuramsar

Sürekli, gelecekle ilgili olumsuz kuramlar uydurarak enseyi karartan, felaket tellalığı yapan, moral bozucu, karamsar kimse. Bu tiplerin en popüler teorileri arasından birkaçı: Dünyaya bir meteor çarpacak, küresel ısınma insanları kavuracak, bütün yeşil alanlar çöle dönüşecek, deniz kıyısındaki şehirler su altında kalacak...

Fenatizm/fenatik

Kişisel hayat görüşü ve felsefede aşırıya varan bilimsellik, fenni fetişizm.

Hangi temele dayanırsa dayansın, farklı yaklaşımlara, düşüncelere ve açılara kapalılığın adı bağnazlık ve tutuculuktur. Örneğin Aristo'ya göre Güneş'ten gelen alev ve sıcak gazlar, asıllarına dönmek için göğe yükseliyorlardı. Buna karşılık katı cisimler toprağa dönmek için yere düşüyorlardı. O tarihlerde bu sav bilimsel kabul ediliyordu.

Bugün, Aristo'nun teorisi Karadeniz fıkrasına benziyor. Artık bizim bambaşka inançlarımız var. İnançlar gibi bilim de değişir ve önemli olan neye inandığınızdan çok, sizin yeni fikirlere ne kadar açık olduğunuz ve inançlarınızı ne kadar sorgulayabildiğinizdir.

Yelektrik santralı

Rüzgâr enerjisi kullanarak elektrik üreten santral. En ucuz ve çevreye en dost enerji kaynaklarından birisi.

Danimarka, toplam elektrik tüketiminin % 18'ini rüzgârdan karşılamaktadır. Danimarka hükûmetinin planlarına göre, 2030 yılında rüzgârdan elde edilecek elektrik üretimi oranı % 50'yi aşacaktır.

Dönamo

Dönen bir parçadan elde edilen mekanik enerjiyi elektrik enerjisine çeviren alet. Çocukluk bisikletlerimizin ışık kaynağı.

Marstronot

Mars'a ayak basacak ilk insan. Roket yakıtları teknolojisinde devrim niteliğinde bir ilerleme olmazsa, daha uzun bir süre bir marstronot çıkaramayacağız.

Yürüngen hayvanlar

İki ayağı üzerinde yürüyebilen hayvanlar. Örneğin insan. Bazı maymun türleri de yanı dik olarak ayakta durabilirler.

İlkel insan, iki ayak üzerinde yürümeye başladıktan sonra diğer türlere karşı belli avantajlar kazandı. Öncelikle, ufku daha iyi izleyerek düşmanlarına üstünlük sağladı. Bunun yanı sıra, vücut alanını güneşe göre küçülttüğü için sıcaktan daha iyi korunmuş oldu. Ayrıca yiyecek toplamak, taşımak ve kendisini savunmak için ellerini boşaltma fırsatını yakaladı.